

30. 9. 2014

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Výhrada soupisu pozůstalosti

Dědic nabytím dědictví vstupuje do postavení zůstavitele, a obecně tak odpovídá za všechny jeho dluhy. Převzetí zadluženého dědictví tak může být po dědice potenciálně významným rizikem. Z tohoto důvodu by se dědici v případě svých důvodných obav o existenci značných dluhů zůstavitele měli zamyslet, jak takovou situaci řešit. Vedle možnosti odmítnutí dědictví upravuje nový občanský zákoník rovněž možnost dědice uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti, a rizika na své straně omezit.

Odmítnutí dědictví

Základní možností, jak vyřešit situaci se zadluženým dědictvím je odmítnutí dědictví. Pozůstalost tvoří veškeré jmění, které zůstavitel zanechal v okamžiku své smrti, a na dědice tak přechází nejenom majetek, ale i dluhy zůstavitele.

Pokud však dědic dědictví odmítne, pohlíží se na něj jako by jej **vůbec nenabyl**.

Odmítnutí dědictví musí být učiněno výslovným prohlášením vůči soudu, přičemž dědictví lze odmítnout **do jednoho měsíce** ode dne, kdy soud dědice vyrozuměl o jeho právu dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí. V případě, že má dědic (jediné) bydliště v zahraničí může odmítnutí dědictví provést do tří měsíců. Z důležitých důvodů potom může soud dědici lhůtu k odmítnutí dědictví přiměřeně prodloužit.

V případě marného uplynutí předmětné lhůty právo k odmítnutí dědictví **zaniká**. Právo dědictví odmítnout má každý dědic, s výjimkou dědice, kterému toto právo vyloučila dědická smlouva. Prohlášení o přijetí nebo odmítnutí dědictví je však konečné a nelze jej následně měnit.

Prohlášení o odmítnutí dědictví musí být jednoznačné a nesmí zásadně obsahovat žádné podmínky výhrady či se týkat jenom části dědictví, jinak je neplatné. Výjimkou jsou nepominutelní dědicové, kterým občanský zákoník výslovně umožňuje dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu.

Pokud však již dědic svým jednáním dal najevo, že chce dědictví přijmout, potom se k jeho případnému odmítnutí dědictví **nepřihlíží**.

Výhrada soupisu a jeho účinky

Ve srovnání s odmítnutím dědictví je uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti mírnějším řešením. Jeho cílem totiž je případně omezit rozsah odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele, aniž by dědic přišel o možnost dědictví převzít. Soupis pozůstalosti má v takovém případě sloužit ke zjištění

pozůstalostního jmění a určení čisté hodnoty majetku v době smrti zůstavitele.

Pokud dědic výhradu soupisu **neuplatní**, hradí dluhy zůstavitele **v plném rozsahu**, a neučiní-li tak více dědiců, hradí tito dědicové dluhy zůstavitele společně a nerozdílně.

Na druhé straně dědic, který výhradu soupisu **uplatnil**, hradí dluhy zůstavitele jen **do výše ceny nabytého dědictví**. Stejně tomu je i u osob pod zvláštní ochranou, v jejichž zájmu soupis pozůstalosti nařídil soud.

Dědic, který uplatnil výhradu soupisu, je sice i nadále povinen obecně hradit dluhy zůstavitele společně a nerozdílně s ostatními dědici, avšak věřitel po tomto dědici může požadovat plnění **jen do výše odpovídající jeho dědickému podílu**.

V případě, že je soupis proveden, účinky na rozsah povinnosti k hrazení dluhů má pouze u dědice, který výhradu soupisu uplatnil (popř. v jehož zájmu byl nařízen soudem). Jestliže tedy dědic výhradu soupisu nevznese, výhodnější režim se na něj neuplatní, a bude povinen uhradit dluhy zůstavitele v plné výši.

Přes zmíněné pozitivní účinky výhrady soupisu na omezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele bude v každém konkrétním případě nutné zvážit i ostatní aspekty, zda tuto výhradu skutečně uplatnit či nikoliv. Ta bude samozřejmě mít místo tam, kde dědic ví nebo může předpokládat, že dědictví je značně zatíženo dluhy zůstavitele. Pokud však takovou důvodnou obavu dědic mít nebude, zvolí zřejmě raději převzetí dědictví bez výhrady soupisu, aby si ušetřil náklady spojené se soupisem pozůstalosti a jejím oceněním.

Náklady na pořízení soupisu se totiž obecně **hradí z pozůstalosti** a jdou poměrně k tíži dědických podílů těch dědiců, **kterým je soupis ku prospěchu**. Navíc, pokud by dědic požadoval soupis bez vážného důvodu, uloží mu soud, aby náklady soupisu uhradil **ze svých prostředků**.

Jestliže to odůvodňují okolnosti dědického případu, může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti **seznamem pozůstalostního majetku**, který vyhotoví správce pozůstalosti a potvrdí dědici. Dále v jednoduchých případech může soud rozhodnout, že se soupis nahradí **společným prohlášením** dědiců, pokud tomu dědicové neodporují.

Podmínky uplatnění výhrady soupisu

Uplatnit právo na výhradu soupisu pozůstalosti může **každý dědic**. Odebrat toto právo nemůže žádnému dědici ani zůstavitel, ani se jej dědic nemůže vzdát v rámci dědické smlouvy (což je odlišné od možnosti odmítnout dědictví - viz výše).

Obdobně jako odmítnutí dědictví, i právo na výhradu soupisu lze uplatnit prohlášením učiněným vůči soudu. Toto prohlášení lze učinit buď ústně před soudem, anebo jej v písemné formě soudu zaslat. Jestliže si dědic vyhradí soupis s výhradami nebo podmínkami, nepřihlíží se k nim. Totéž platí i pro prohlášení dědice, že výhradu soupisu neuplatňuje.

Vyhradit si soupis pozůstalosti může dědic ve lhůtě **jednoho měsíce** ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyzval. Z důležitých důvodů potom může soud dědici tuto lhůtu prodloužit.

Na ochranu dědice je dále stanoveno, že se k této otázce musí zásadně dědic vyjádřit výslovně, tedy zda se k dědictví přihlašuje s výhradou soupisu či bez této výhrady. Pokud se však ve výše uvedené lhůtě nevyjádří svépřávný, známý a přítomný dědic (jiný než manžel, potomek anebo předek zůstavitele), uplatní se nevyvratitelná domněnka, že **neuplatňuje** výhradu soupisu. Od ostatních dědiců si soud vyžádá po jejich předvolání a poučení výslovné vyjádření. Nevyužití výhrady soupisu

je nutné dobře zvážit, neboť své rozhodnutí následně dědic již **nemůže změnit**.

Na druhé straně je nutné zmínit i skutečnost, že účinky případné výhrady soupisu se od počátku **ruší**, jestliže se **plné správy** pozůstalosti ujme dědic, aniž je k tomu oprávněn. To platí i za situace, kdy se prokáže, že dědic pozůstalostní majetek úmyslně zatajil (např. při pořizování soupisu dědic neuvede veškerý majetek zůstavitele), smísil části pozůstalosti s částmi svého majetku, aniž lze rozlišit, komu patří (ledaže tomu tak bylo již před smrtí zůstavitele). Stejný účinek eliminace výhrady soupisu nastane i vůči tomu dědici, v jehož přímém či nepřímém zastoupení někdo jiný takto pozůstalost spravoval.

Tento dosti tvrdý „postih“ však nenastane v případě, že si dědicové ještě před potvrzením nabytí dědictví rozdělí jen písemnosti, podobizny nebo záznamy a jiné věci rodinné nebo upomínkové povahy.

Nový občanský zákoník tak svojí novou podrobnou úpravou výhrady soupisu pozůstalosti umožňuje dědicům, aby se v odůvodněných případech mohli chránit před přechodem dluhů zůstavitele v rozsahu, jež by pro dědice byl likvidační. Míra uplatnění tohoto institutu v praxi pak jistě bude záviset i na tom, jakým způsobem budou dědicové o této možnosti informováni v rámci dědického řízení.

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)

- [Umělá inteligence a CorpTech v kontextu právní regulace](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví - v čem spočívají její výhody?](#)
- [Přechod nájmu po smrti nájemce a práva dědice](#)
- [Jaké změny přináší od roku 2026 novela rodinného práva v oblasti právní úpravy rozvodu manželství?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Užívání nemovitosti ve spoluvlastnictví aneb musí se spoluvlastníci na jejím užívání vždy dohodnout?](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 27.: Import vybraných výrobků a spotřební daně](#)
- [Slovenské mimosoudní řešení sporů podle nařízení EU o digitálních službách](#)
- [Kontrola systémů vytápění - často přehlížená povinnost od firem po SVJ](#)